

Jus Canonicum In V. Libros Decretalium Distributum

novâ Methodo explicatum, Omnibus Capitulis Titulorum (qui in Antiquis, & novis Libris Decretalium continentur) promiscuè & confusè positis, in ordinem doctrinæ digestis. Adjunctis Aliis Quæstionibus Connexis, Quæ Ad Plenam Cujusque Tituli, Aut Materiæ Cognitionem, Et Expositionem Pertinent. ...

Respondens Libro secundo Decretalium : In Quo Ordo Judiciarius, Et Qvæ Ad Judicia Pertinent, Secundùm Utrumque Jus, Canonicum, & Civile Methodicè Tractantur, & Exponuntur ; Additus Est, Præter Synopticum Et Methodicum, Alius Index Alphabeticus A Pluribus Desideratus

Pirhing, Ehrenreich

Dilingæ, 1675

Titulus. XXVI. De Præscriptionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98191](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98191)

cem Ecclesiasticum in causa mixti fori, potest opponi coram Judice seculari, ab eoque admitti debet, & vice versa, exceptio sententiae latae per Judicem secularem potest opponi coram Judice Ecclesiastico. n. 39. Hinc colligitur, quod sententia lata à Judice competente, admitti debeat etiam ab alio Judice competente, quamvis diversi fori sit: & quod Judex Ecclesiasticus potest per censuras compellere Judicem secularem, ut admittat exceptionem rei in suo foro iudicatae, non autem vice versa. num. 40. Assert. V. Si quis exceptionem declinatoriam jurisdictionis, vel similem dilatoriam opponat, eaque non admittatur; ideoque appellet contra Judicem, tum probare debet coram Judice appellationis, exceptionem esse veram: quo probato, Judex declarabit quidem, appellationem esse legitimam, sed non debet cognoscere de causa principali. n. 41. & seq. Assert. VI. Si per exceptionem suspensionis ab officio, & beneficio, contra quam replicatur, quod sententia talis suspensionis sit irrita, retardetur ordinatio, seu provisio Ecclesiae, tum absolutio à Superiore facienda est ad cautelam. n. 43. & seq. §. VI. An excipiens consueti videatur de jure adversarii? & an quis in Iudicio pluribus, usque contrariis exceptionibus uti possit? pag. 487.

ASSERTIO I. Is, qui contra adversarii intentionem excipit, non ideo eam fateri censetur. num. 45. Plures sunt casus, in quibus Reus excipiens habetur pro confesso. n. 46. Qui Instrumentum produxit, non ideo semper censetur omnia in eo contenta confessus esse. num. 47. Assert. II. Potest quis non unà tantum, sed & pluribus exceptionibus, seu defensionibus etiam diversis uti: imò etiam plures exceptiones contrarias potest quis simul, vel successivè proponere, non quidem absolute, & copulative, sed sub conditione, & disjunctivè. n. 48.

SERIES CAPITULORUM.

IN ANTIQUIS.	c. 11. n. 9. & seq.
Cap. 1. n. 23. & seq.	c. 12. n. 18.
Et §. fin. n. 25.	c. 13. n. 36. & duobus seqq.
c. 2. n. 15. & duobus seqq.	c. 14. & ult. n. 13. & seq.
c. 3. n. 32. & seq.	IN SEXTO.
c. 4. n. 26. & duobus seqq.	c. 1. in princ. n. 19. & 20.
c. 5. n. 4. & quatuor seqq.	§. Si quis igitur. n. 21.
c. 6. n. 45. & duobus seqq.	& 22.
c. 7. n. 41. & seq.	c. 2. n. 39. & seq.
c. 8. n. 34. & seq.	IN CLEMENT.
c. 9. n. 43. & seq.	Clement. unic. num. 29.
c. 10. n. 11. & seq.	& seq.

TITVLVS XXVI.

DE PRÆSCRIPTIONIBUS. pag. 490.

SECT. I. De præscriptione in genere, & personis præscribentibus, ac rebus, quæ præscribi possunt. pag. 490.

§. I. Quid sit præscriptio, & an, ac quomodo ab usucapione distinguatur, & ob quas causas sit à jure introducta? pag. 490.

ASSERT. I. Definitur præscriptio, quid sit, & quid usucapio. n. 2. Et quomodo præscriptio ab usucapione differat. n. 3. Accipiuntur nunc passim præscriptio, & usucapio promiscuè pro synonymis: & ut sic præscriptio communiter ita definitur: Est adiectio, seu acquisitio dominij per continuationem possessionis, tempore, & modo legibus definito: ubi nomen dominij la-

tiùs accipi debet, prout comprehendit etiam acquisitionem aliorum jurium, quæ præscribi possunt, ut cum fructus servitutis &c. imò etiam liberationem ab aliquo debito &c. cit. n. 3. Assert. II. Præscriptio seu usucapio Jure civili est introducta, & approbata à Jure Canonico, ob publicum bonum. n. 4. Solvuntur objectiones contra introductionem præscriptionis, seu usucapionis. n. 5. Potrà usucapio, seu præscriptio locum habet, ac vim, non solum in foro externo, sed etiam interno conscientie, ut, ut is, qui præscriptis, non teneatur ad rei restitutionem, cum prior dominus omne jus amiserit. n. 6. Idque procedit, etiam si nulla culpa, vel negligentia pristini domini intercesserit. n. 7. Probabile est, præscriptionem renunciari posse, quod tamen dubio non caret. n. 8.

§. II. Quam in genere possint præscribere, vel non, & adversus quos possint præscribi, vel non? pag. 492.

ASSERT. I. Omnes illi, qui sunt capaces acquirendi dominij, possunt præscribere, seu usucapere. n. 9. qui verò non sunt capaces acquirendi dominij, vel possessionis, usucapere non possunt. num. 10. Assert. II. Non potest præscribi contra certas personas, quæ scilicet in Iudicio stare, & agere, jura sua, vel bona administrare non possunt. n. 10.

§. III. Quæ res præscribi possint, vel non possint? pag. 493.

ASSERT. I. Regulariter omnes res corporales, siue eæ mobiles sunt, siue immobiles, præscribi, seu usucapari possunt, nisi lege, vel speciali ratione prohibeatur: res verò incorporales, ut jura, sicut propria possideri non possunt, sed solum quasi possideri, ita et quasi præscribi. n. 11. Assert. II. Res illæ, quæ non sunt in commercio hominum, siue in nullius dominio, nullo tempore præscribi possunt, ut sunt res sacræ, & Religiosæ, liber homo, res publicæ, seu ad publicum usum deputatæ, ut viæ publicæ, & foræ, item res fisco acquisitæ, saltem tempore ordinario præscribi non possunt. n. 12. Assert. III. Res furtivæ, vel vi possessæ, seu occupatæ præscribi nequeunt, non solum à fure, vel violento possessore, sed neque ab alio, n. 13. tempore scilicet ordinario; possunt autem præscribi tempore longissimo 30. vel 40. annorum, item, si res furtiva, vel vi occupata in potestatem domini redijt: at fructus ex re aliena perceptos facit suos bonæ fidei possessor. n. 14. Quod sit discrimen, in ordine ad usucapionem, inter furtivas res mobiles, & immobiles vi possessas, seu occupatas? nam in his sufficit sola bona fides accipientis, in illis requiritur etiam tradentis. n. 15. Assert. IV. Coheres, vel socius heritorum non potest præscribere hereditatem, vel rem communem. n. 16. Assert. V. Ea, quæ sunt extra facultatis, seu liberæ, & gratuita voluntatis, nunquam præscribi possunt. num. 17. Et hinc nullo tempore præscribi potest jus relucendi pignoris, vel retencionis, aut ædificandi molendinum in solo proprio, non etc.

Assert. VI. Limites, seu fines Episcopatum, Parochiarum, & Provinciarum, & quæ hujusmodi limitibus coherent, præscribi non possunt. n. 18. Verum et si fines, seu limites Parochiarum præscribi non possunt; possunt tamen fines prædiorum Ecclesiasticorum 40. annis præscribi. num. 19. Ubi etiam additur, quando fines Ecclesiarum, & prædiorum Ecclesiasticorum præscribi possunt, & quando non possunt? §. IV. Ultra

§. IV. *Utrum subditi per prescriptionem se eximere possint ab obedientia Principis, vel alterius inferioris*

Praelati, aut Superioris? pag. 495.

ASSERTIO I. Contra ea, quae Principi v.g. Imperatori debentur, & competunt, in recognitionem supremi dominij, seu potestatis, & subiectionis ei debita, à subditis praescribi non potest, qui se subditos fatentur. n. 20. Potest tamen per prescriptionem ex subdito Imperatoris v.g. fieri non subditus, & eximi ab eius potestate. n. eod. Ubi etiam additur, quòd nullus Christianus per prescriptionem possit se eximere à potestate Romani Pontificis, quae illi tanquam supremo Christi Vicario jure Divino competit. Assert. II. Sed neque subditi contra obedientiam Praelati inferioris, v.g. Episcopi, vel alterius legitimi Superioris praescribere possunt. num. 21. Licet autem non possint subditi unius Episcopi praescribere libertatem, & exemptionem ab eius obedientia, & subiectione simpliciter, sive exclusivè, ita, ut nulli subiciantur; possunt tamen eam praescribere translativè, ita, ut alteri Episcopo, vel Papae subiciantur: idè quod est de subiectione erga potestatem secularem. n. 22.

§. V. *An contra Praelatum possit praescribi visitatio, & procuratio, ratione illius, debita? pag. 496.*

ASSERTIO I. Clerici subditi, sicut non possunt praescribere adversus Episcopum, vel alium similem Ordinarium, ut non visitentur, ita nec contra procuracionem, ratione visitationis, ipsi debitam ullo modo praescribere possunt, quamvis aliàs utrumque jus unus Praelatus contra alterum praescribere possit. n. 23. Neque potest Episcopus procuracionem, ratione visitationis, debitam per pactum remittere in perpetuum. n. 24. Neque etiam procuratio praescribi potest quoad partem, sed integra dari debet; quamvis quoad modum solvendi mutari possit, etiam vià prescriptionis. n. eod. Alij tamen census, & praestaciones, qui Episcopo fiunt, ob aliam causam, quam visitationis, praescribi possunt, saltem tempore immemoriali, sicut & illa procuratio, quae non jure communi, sed jure speciali, seu ex privilegio debetur visitanti, praescribi potest. n. 25. Similiter contra procuraciones, quae debentur Legatis, & Nunciis Sedis Apostolicae, nullo unquam tempore praescribi potest, ut non solvantur, nisi per speciale privilegium Sedis Apostolicae se immunes esse, ostendant. n. 26. Contra procuraciones Legatis Apostolicis debitas praescribi potest per tempus immemorabile, non quidem directè, sed indirectè sine praedjudicio ipsorum Legatorum, & modò alij Beneficarij non nimis graventur. n. 27.

§. VI. *An Praelatus inferior Episcopo possit praescribere jura Episcopalia? pag. 498.*

ASSERTIO I. Praelatus Episcopo inferior, v.g. Archidiaconus potest, vel per privilegium à Papa concessum, vel per prescriptionem acquirere omnia jura Episcopalia, si per 40. annos in eorum possessione fuit sine interruptione, cum titulo, ita tamen ut de prescriptione deducatur tempus, quo vacavit Ecclesia Cathedralis; sine titulo autem requiritur tempus immemorabile. n. 28. Praelatus inferior dupliciter potest praescribere ea, quae sunt jurisdictionis Episcopalis; vel privativè, excluso Episcopo; vel cumulativè, ita, ut juxta Episcopum, etiam Praelatus inferior exercuerit jurisdictionem, & jura Episcopalia. n. 29. Dupliciter etiam potest Praelatus inferior exi-

mens in possessione jurisdictionis Episcopalis in certis Ecclesiis se defendere contra Episcopum, vel allegando privilegium exemptionis Papale, vel prescriptionem. n. 30. Exercens jurisdictionem in certis articulis, etiam cum intentione acquirendi similem jurisdictionem in omnibus aliis articulis conjunctis, non praescribit, nisi in ijs articulis, in quibus jurisdictionem exercuit, si Episcopus fuit in possessione aliorum articulorum. num. 31. Assert. II. Similiter Abbas, vel alius inferior Praelatus potest praescribere jura Episcopalia in Capellis; ita tamen, ut non plus acquirat, quam praescripsit. n. 32. Enumerantur quaedam Jura Episcopalia in specie, in quibus Praelatus inferior praescribere potest. n. 33. Si alicui competat potestas excommunicandi ex prescriptione, non ideo competit potestas suspendendi, vel interdicendi, sicut nec, si competat potestas instituendi, etiam competit potestas destituendi. n. eod. Porro non potest Praelatus inferior praescribere totalem jurisdictionem Episcopalem, excluso Episcopo. n. 34.

§. VII. *An res alienari prohibita praescribi possint? pag. 501.*

Generatim loquendo, non possunt, & quaedam res prohibentur, non simpliciter alienari, sed solum sine certis solennitatibus; aliæ verò simpliciter. n. 35.

Assert. I. Res Ecclesiae, pupillorum, & minorum, etiam si debita solennitates non interveniant, praescribi possunt: hodie tamen quoad tempus praescriptio in pupillis, & minoribus est restricta. n. 36. Assert. II. Res simpliciter prohibita alienari, possunt praescribi tempore immemoriali; item legata, fideicommissa, feuda, maioratus, & aliæ res, quae absolute alienari prohibentur, non possunt praescribi tempore ordinario 10. vel 20. annorum: an tempore longissimo 30. vel 40. annorum possint praescribi, dubium est: probabilius est, non posse, in praedjudicium successorum. n. 37.

SECTIO II. *De conditionibus ad prescriptionem requisitis, & in specie de prima, & secunda conditione. pag. 501.*

§. I. *An, & qualis possessio requiratur ad prescriptionem? pag. 502.*

ASSERTIO I. Ad omnem prescriptionem necessario requiritur possessio, vel quasi possessio. n. 38. Assert. II. Ad prescriptionem requiritur possessio saltem civilis, nec sufficit sola naturalis, sine civili. n. 39. Et hinc conductor, mandatarius, depositarius, non possunt praescribere; quia rem non possident civiliter, neque illi, qui non suo, sed alterius nomine possident. n. 40.

§. II. *An laici non possint praescribere decimas, ob defectum possessionis? pag. 502.*

Resp. affirmativè: nam, cum laici non possint spiritualia possidere, ut decimas, nec possunt praescribere, nec ab Episcopo ipsis concedi. n. 41. Sed neque per tempus immemorabile, & cum bona fide possunt laici jus percipiendi decimas, quatenus spirituale est, praescribere. n. 42. Neque etiam quatenus à spirituali titulo separatum, & temporale quoddam jus est; quia nequit laicus illud possidere sine titulo privilegij, seu concessione Praelati Ecclesiastici. n. eod. Si quis ex legis dispositione sit incapax possidendi, sine titulo privilegij, vel concessionis; tunc nec per temporis immemoralis possessionem, cum bona fide, praescribere potest. n. 43. Laici non possunt etiam tempore immemoriali

X x x

jus

ius percipiendi decimas præscribere, etsi forte adfit fama, vel publicus error de privilegio, vel aliâ concessione factâ à Prælato Ecclesiastico. *n. 44.* Verùm, si immemorialis possessio coniuncta sit cum publica fama alicuius privilegij, vel concessionis factæ à Prælato Ecclesiastico, inducit præsumptionem juris pro laico possidente, ut non teneatur restituere decimas perceptas, vel percipiendas. *n. 44.*

§. III. *An ad omnem præscriptionem, & omni tempore necessaria sit bona fides ad præscribendum? pag. 504.*

Secunda conditio ad præscribendum necessaria est bona fides, quâ quis probabiliter existimet, rem, quam possidet, suam esse, vel saltem alienam non esse. *num. 45.* Assert. I. Jure civili in præscriptione longi temporis bona fides tantùm ab initio requiritur ad inchoandam præscriptionem; in præscriptione verò longissimi temporis omnino non requiritur. *n. 46.* Verùm Jure Canonico requiritur bona fides ad omnem præscriptionem, & omni tempore ab initio cæptæ præscriptionis usque ad finem. *n. 47.* Et hinc malæ fidei possessor non potest præscribere. *num. 48.* Etiam in præscriptione temporis immemorialis requiritur bona fides. *n. 49.* In dubio autem præsumendum est, aliquem bonâ fide possedisse. *n. eod.* Malæ fidei possessor non potest præscribere, sive dominus resciat, rem ad se pertinere, sive nesciat. *cit. n. 49.* Præscriptio procedit etiam contra absentem, & ignorantem, nisi justam causam ignorantij suæ alleget; vel nisi absens, vel ignorans adhuc possideat civiliter; tunc enim præscriptio contra illum non procedit. *num. eod.* Solvitur obiectio. *n. 50.* Assert. II. Ad præscribendum debitum personale, vel contra actionem personalem ad tale debitum, quod quis non solvit, quia creditor petere intermittit, requiritur etiam bona fides, quâ quis credat, se nihil debere. *num. 51.* Assert. III. Etsi debitum pœnæ ob delictum contractum præscribi possit; non tamen sine bona fide præscribentis, qui etsi sciat pœnam pro ea culpa esse debitam, simul tamen scit, & judicat, se non teneri eam solvere, nisi exigatur. *num. 52.* Excipitur crimen hæresis; nam, si post mortem hæreticorum, qui in hæresi obierunt, & dum viverent, Catholici putabantur, & bona eorum à filiis, vel aliis heredibus eorum. Catholicis tamen, 40. annis, bonâ fide possessa fuerint, postea molestandi non sunt, quamvis illi, quorum bona fuerunt, tunc detegantur fuisse hæretici: & quamnam conditiones requirantur ad hanc præscriptionem? *n. 53.* Assert. IV. Qualis bona fides requiratur ad præscribendum in servitutibus urbanis, & qualis in rusticis? *n. 54.*

§. IV. *An dubitans, num res sua sit, vel aliena, habeat bonam fidem sufficientem ad præscribendum? pag. 507.*

ASSERTIO I. Si quis rem incipiat possidere, cum dubio, num sua sit, an aliena, non censetur habere bonam fidem. *n. 55.* Assert. II. Dubium superveniens post cæptam præscriptionem, an res sit possidentis, necne, non impedit, quò minus continuari, & perfici possit præscriptio, dummodo diligentia adhibeatur ad investigandam veritatem. *n. 56.* potest dari medium inter bonam, & malam fidem, si speculativè considerentur; non autem, si in ordine ad praxin. *num. 57.* An, si is, qui bonâ fide præscri-

ptionem incepit, postea ex erronea conscientia dubitet, non solum, an res sua sit, sed etiam, an cum tali dubio licet eam possit retinere, ac possidere, censetur bonam fidem habere, vel malam, quæ impedit præscriptionem? *n. 58.*

§. V. *An, & qualis ignorantia sive facti, sive juris, impediatur bonam fidem, & consequenter etiam ipsam præscriptionem? pag. 508.*

ASSERTIO I. Qui ex ignorantia affectata, vel crassa putat, rem, quam possidet, esse suam, cum sit aliena, non possidet eam bonâ fide; adeoque non potest eam præscribere, etiam si prædictæ ignorantie licet illam possidere. *n. 59.* Assert. II. Ignorantia invincibilis facti, vel etiam juris non liquidi, sed controversi, non excludit bonam fidem ad præscribendum necessariam. *n. 60.* Assert. III. Ignorantia juris clari, & indubitati impedit bonam fidem ad præscriptionem in utroque foro, etiam si sit invincibilis, & inculcata. *num. 61.* Sunt tamen plures exceptiones, in quibus etiam cum juris ignorantia præscriptio procedit, in quibus tamen DD. non conveniunt. *n. 62.* & seq. Assert. IV. Ignorantia juris prodest, quando de damno vitando agitur: non notem de lucro captando, sive de acquirendo: ignorantia verò facti alieni, nec in damno vitando, nec in lucro captando obstat, modò crassa, & suspensa non sit: ignorantia verò facti proprii de damno vitando agentibus non nocet: secus, si agatur de lucro captando. *n. 64.*

§. VI. *An, & quomodo bona, vel mala fides Auctoris seu antecessoris proficiat, vel obstet successoribus, in ordine ad præscriptionem? pag. 509.*

ASSERTIO I. Qui bonæ fidei possessori in aliqua succedit, potest numerare etiam tempus antecessoris sui, quo is bonâ fide possedit, & sic compleat præscriptionem. *n. 65.* Assert. II. Mala fides Antecessoris non nocet successoribus singularibus, quocumque titulo succedat, oneroso, vel gratuito, sive inter vivos, sive ex ultima voluntate, dummodo non sit heres: etsi computari non possit tempus, quo Antecessor malâ fide rem possedit. *n. 66.* Excipitur primò, nisi res vitio reali affecta sit furto, vel violentiâ: tunc enim nec à bonæ fidei possessore præscribi potest, saltem ordinario tempore, si res immobilis possideatur, vel alienetur, ignorante illo, ad quem pertinet: nam tunc ab eo, qui illam accepit à possessore malæ fidei, non potest ante annos 30. præscribi. *num. 67.* Assert. III. Mala fides Theologica, & conscientia rei alienæ, antecessoris, nocet successoribus universali, sive heredi, ut hic præscribere non possit, etiam si bonam fidem habeat. *n. 68.* Excipitur primò, nisi heres, præter titulum hereditatis, habeat alium titulum particularem, v. g. emptionis, quocumque possit præscribere: tunc enim mala fides detrahenda non nocet. Secundo, nisi non sit heres immediate illius, qui malam fidem habuit, sed mediatum, & ulterius; quamvis aliqui contrarium teneant. *n. 69.*

Tertiò, mala fides Antecessoris non nocet successoribus in dignitate, vel alio beneficio Ecclesiastico. *num. 71.* Extenditur primò, quòd mala fides Antecessoris nocet successoribus universali, non tantùm quoad præscriptionem ordinarij temporis, sed etiam longissimi. *num. 72.* Secundo, mala fides Auctoris nocet successoribus universali, non

tantum quoad singulares heredes, qui succedunt in defuncto, sed etiam quoad universitatem v. g. civitatem. n. 73. Assert. IV. Quando defunctus possedit non bona fide, & sine titulo; ideoque indigebat longiore tempore ad prescribendum, eius heres, si non sit suus, sed extraneus, poterit brevior tempore prescribere: secus, si sit heres suus, & necessarius. num. 74.

§. VII. An mala fides, respectu unius, impediat prescriptionem, respectu alterius? pag. 512.

ASSERTIO I. Si quis malam fidem habeat, respectu unius rei, vel juris, sed bonam respectu alterius rei, vel juris distincti, potest hoc prescribere. n. 75. Assert. II. Mala fides, qua possidet res, vel jus aliquod, impedit prescriptionem, non solum respectu unius, sed etiam omnium aliarum diversarum personarum. n. 76.

§. VIII. An, & qualiter mala, vel bona fides Prælati possit obesse, vel prodesse Ecclesiæ, quoad prescriptionem? pag. 512.

ASSERTIO I. Si Prælati sciat, rem alienam ab Ecclesiâ, vel Monasterio possideri; hoc autem sit in bona fide; tum vel notoriè constat, rem esse alienam, & non potest Monasterium rem retinere, sed restituere debet: secus, si non constet notoriè, rem alienam esse, nec Prælati id probare possit; tunc enim potest eam retinere. n. 77. Assert. II. Si Prælati sciat, rem, quam possidet Ecclesiâ, vel Monasterium, alienam esse, Capitulum verò, seu Conventus sit in bona fide: probabilius est, prescriptionem non habere locum, si res communiter à Prælato, & Capitulo possideatur. num. 78. Assert. III. Si Prælati confiteatur in Judicio, rem alienam esse, non præjudicat Ecclesiæ, nisi ab ea, vel Capitulo mandatum habeat, vel nisi præsumptio juris sit contra Ecclesiâ, rem alienam esse. num. 79. Porò taciturnitas, & patientia Prælati non repetentis in Judicio bona Ecclesiæ, vel pauperum, non obstat, quò minus successores ea recuperare possint, donec ea prescripta fuerint. n. 80.

SECTIO III. De tertia, & quarta conditione, videlicet de titulo, & tempore ad prescribendum necessario. pag. 513.

§. I. An, & qualis Titulus requiratur, ac sufficiat ad prescriptionem, & quando nullus requiratur? pag. 513.

ASSERTIO I. Præter bonam fidem ordinariè requiritur ad prescribendum justus titulus, sine quo non potest dominium acquiri. Justus autem titulus est, qui ex se est habilis ad transferendum dominium, licet per accidens non transferat; tres autem sunt tituli, qui ad prescriptionem sufficere possunt, coloratus, seu apparens, titulus existimatus tantum, & titulus præsumptus tantum. n. 81. Assert. II. In prescriptione ordinaria longi temporis decem, vel viginti annorum, & in triennali ulucapione, requiritur, ut allegetur, & probetur justus titulus coloratus, vel existimatus, in utroque jure. n. 82. Assert. II. In prescriptione longissimi temporis 30. vel 40. annorum ordinariè non requiritur titulus, sed sufficit bona fides, qua prescribens credit, se titulum habere, seu causam possidendi: & multò minus requiritur titulus in prescriptione centenaria, vel immemoriali. num. 83. Assert. IV. In

Tomus II.

prescriptione sive centenaria contra Ecclesiâ Romanam, sive quadragenaria contra Ecclesiâ inferiorem, si Jus commune resistat prescribenti, vel alia adversus eum sit præsumptio, non sufficit bona fides ad prescribendum; sed requiritur etiam allegatio, & probatio legitimi tituli, nisi tanti temporis possessio probetur, cuius initij memoria non existat. num. 84. & seq. Porò, si Jus commune ita resistat possessori, ut eum reddat omnino inhabilem possidendi rem, v. g. decimas; tunc nec cum titulo prescribi ullo tempore potest: si verò prohibeat quidem, non tamen ita, quò minus speciali jure possit res, quæ possidetur, ad aliquem pertinere, v. g. Ecclesiâ ad Episcopum alterius Diocesis; tum præter bonam fidem, & tempus 40. annorum, requiritur titulus apparens, vel tempus immemorabile, sine titulo. num. 86. & seq. Utrum requiratur titulus ad prescribendum, si jus commune resistat possessori, seu prescribenti, non tamen assistat petitori, seu Actori, contra quem prescribitur? num. 88. In omni prescriptione etiam centenaria, & immemoriali, si constet, prescribentem cum titulo vitioso, seu inhabili ad transferendum, dominium possidere, non valet prescriptio. num. eod.

§. II. Quanto tempore prescribantur res mobiles, & immobiles adversus privatos? pag. 515.

Quarta conditio ad prescribendum est, ut res possideatur tanto tempore, eoque continuo, quanto requiritur ex prescripto legum, vel Canonum. Res, quæ prescribuntur, alia sunt mobiles, alia immobiles: requiritur autem ordinariè minus tempus ad prescribendum contra præsentem, quàm absentes: & qui dicantur præsentem, qui absentes? num. 89.

Assert. I. Res mobiles prescribuntur triennio, cum titulo, & bona fide, sive res sint privatorum, sive Ecclesiæ etiam Romanæ. n. 90. Ad prescribendas verò res mobiles, etiam privatorum, sine titulo, requiruntur 30. anni. num. eod. Assert. II. Ad prescribendas res immobiles privatorum, cum titulo, requiruntur 10. anni inter præsentem, & 20. inter absentes: sine titulo autem prescribuntur res immobiles, non nisi 30. annis. n. 91. Jure verò antiquo prescriptio in rebus immobilibus, sine titulo, etiam contra Ecclesiâ 30. annis perficiebatur. num. eod. Si is, contra quem prescribitur, partim fuit præsentem, partim absens, servanda est proportio inter absentiam, & præsentiam, n. eod.

§. III. Quantum tempus requiratur ad prescribendum contra Ecclesiâ? pag. 516.

ASSERTIO I. Ad prescribendum bona mobilia, & jura Ecclesiarum, etiam secundum antiquos Canones, non nisi 30. anni requiruntur; nunc tamen 40. anni requiruntur, nisi Ecclesiâ interim vacet pastore. n. 92. Similiter una Ecclesiâ adversus aliam intra 40. annos prescribere potest. n. 93. Ecclesiâ Romanam minorem prescriptionem, quam 40. annorum adversus Ecclesiâ non admittit, n. 94. Porò prescriptio 40. annorum, sive à privato fiat, sive ab Ecclesiâ, extenditur etiam ad Monasteria, Hospitalia, vel alia loca Religiosa, & ad legata, ac donationes ad pias causas. num. 95. Non tamen hæc prescriptio quadragenaria extenditur ad bona privata, ac patrimonialia Clericorum, num. eod. Quòd si Jus commune resistat prescribenti, tum præter

Xxxx 2

tempus

tempus 40. annorum, & bonam fidem, etiam titulus coloratus est necessarius. *num. eod.* An, & quando locum habeat regula illa, quod privilegiatus non utitur privilegio contra pariter privilegiatum, quando una Ecclesia præscribit contra aliam. *n. 96.* Quantum tempus requiratur, quando quis per dimidium tempus præscripsit contra privatum rem immobilem inter præsentem, quæ postea pervenit ad Ecclesiam. *num. eod.* Quantum tempus requiratur ad præscribendum, si res communiter pertineat ad laicum, & Ecclesiam? *cit. num. 96.* Excipitur casus specialis, in quo longè minore tempore, quàm 40. annorum præscribitur contra Ecclesiam: nam, si Episcopus convertat aliquem locum ab hæresi ad fidem, vel à schismate ad unitatem Catholicam, si per triennium illum possideat, nemine eum repetente, tum ulterius ab eo repeti non potest. Si verò vacabat Ecclesia illa, seu carebat pastore, vel erat in schismate, non currit præscriptio triennalis, nisi postquam fuerit creatus novus Episcopus, vel Conversus; quia ex tunc incipit currere triennium, & præscriptio. *num. 97. & seq.* Assert. II. Ad præscribenda bona immobilia, ac jura pertinentia ad Romanam Ecclesiam requiritur tempus 100. annorum. *num. 99.* Hoc privilegium centenariæ præscriptionis, etiam alteri indirectè prodesse potest, quatenus jus habet ab Ecclesia Romana. *n. 100.* Contra Ecclesiam verò Romanam non currit præscriptio, nisi centenaria, quod intelligi debet de illa, quæ directè, & principaliter ei præiudicat in suis juri- bus; non autem, si secundariò tantùm, & indirectè. *cit. num. 100.* Præterea in præscriptione centenariæ, quæ sola utroque Jure Civili, & Canonico currit contra Romanam Ecclesiam, non debet numerari tempus schismatis. *num. 101. & seq.* Hæc præscriptio centenaria contra Ecclesiam Romanam procedit solum circa bona illius immobilia, & jura particularia: nam ea, quæ pertinent ad universalem, & supremam jurisdictionem Papæ, & plenitudinem potestatis, nullo unquam tempore præscribi possunt, imò neque ea, quæ ipsi reservata sunt in signum specialis prærogati- vae. *cit. n. 102.*

§. III. De tempore, quo præscribi potest, adversus Prin- cipem, vel eius fiscum. *pag. 520.*

ASSERTIO I. Bona, seu jura, quæ Principi ratione dignitatis suæ reservantur, & quæ Princeps ordinatè subditis concedere non solet, nunquam præscribi possunt: alia verò, quæ quandoque etiam subditis communicari solent, possunt præscribi, tempore immemoriali, sine titulo; vel 100. annorum cum titulo, vel etiam 40. solum annis cum titulo: exceptis, secundum aliquos, tributis, & vestigialibus, quæ non possunt præscribi, quoad potestatem imponendi; & exigendi, nisi 100. annis, cum titulo; vel tempore immemoriali, sine titulo. *n. 103.* Assert. II. Bona, quæ ad Regni Coronam spectant, possunt præscribi 100. annis. *num. 104.* Assert. III. Bona mobilia, & immobilia fisci, quæ ei jam sunt acquisita, & incorporata, 40. annis præscribuntur: alia verò, quæ sunt debita fisco, sed non ex delicto, & nondum acquisita fisco, breviori tempore. *num. 105.* Porro, si quis ob crimen bonis ad Ecclesiam Romanam, vel ad inferiores Ecclesias pertinentibus, à quibus illa in feudum v. g. tener, privetur, ea contra Ecclesiam

Romanam, non nisi 100. annis; contra alias inferiores Ecclesias annis 40. præscribuntur. *num. 106.* Duobus autem modis accidere potest, ut quis propter crimen privetur bonis, v. g. feudibus, sive ipso jure, sive per sententiam Judicis, ita, ut locum habeat præscriptio centenaria contra Romanam Ecclesiam, vel quadragenaria contra alias Ecclesias. *num. 107.* Bona pertinentia ad fiscum Ecclesiasticum, etiam nondum incorporata fisco, non præscribuntur, nisi 100. annis contra fiscum Ecclesie Romanæ, & 40. annis contra fiscum aliarum Ecclesiarum. *n. eod.*

§. IV. Quo tempore præscribi possunt bona feudalia, & emphyteutica? *pag. 521.*

Communiter requiritur ad inducendum, vel constituendum feudum, viâ præscriptionis, tempus 40. annorum cum titulo, immemoriale sine titulo. Sed QUÆR. I. Quanto tempore extraneus præscribere possit jus feudi contra vasallum, vel etiam contra dominum feudi, & vasallus contra eundem? Resp. 1. Extraneus contra vasallum præscribere potest jus feudi, seu dominium utile præscribere potest, 30. annis, sive dominus feudi sciat, sive ignoret, si non consenserit, sive non. *num. 109.* Resp. 2. Extraneus utile dominium feudi præscribere potest, 30. vel 40. annis contra dominum, si hic sciat alienationem, seu translationem feudi in extraneum esse factam: at, si ignoret, non potest contra dominum præscribi, nisi tempore immemoriali, vel 100. annorum. *num. 110.* Resp. 3. Si extraneus, in quem alienatum est feudum, rem non tanquam feudalem, sed ut propriam annis 40. cum bona fide possideat, præscribitur ei dominium directum adversus dominum: eodem tempore potest præscribere libertatem adversus dominum, sive directum dominium feudi. *n. 111.* QUÆR. II. Quo tempore præscribatur feudum Ecclesiasticum, vel emphyteuticum, cuius proprietates pertinet ad Ecclesiam? Resp. Præscribi contra privatum vasallum, vel emphyteutam tempore 30. annorum, si quidem sciente Ecclesia, vel eius Rectore, vasallus, vel emphyteuta rem possedit: si verò ignorante Ecclesia, nisi 100. annis præscribitur. *n. 112.*

§. V. Quo tempore præscribi possunt jura quedam spiritalia? *pag. 522.*

QUÆR. I. Quo tempore præscribi possunt beneficia Ecclesiastica? Resp. Beneficium, quo quis possidet, cum tamen revera ad alium pertineat, cui id legitime collatum, potest, cum bona fide, & titulo colorato, adversus eum, qui legitimum titulum in eo habet, præscribi decem annis inter præsentem, & viginti inter absentes: sine titulo autem non potest præscribi beneficium, cum sine canonica institutione non possit obtineri. *num. 113.* Excipitur, quod juxta regulam Cancellarie Apostolicæ 33. præscribi possit beneficium, si bona fide per triennium, cum titulo colorato, & absque simoniaco ingressu, fuerit possessum: & quæ hoc conditiones requirantur? *num. 114.* Requiritur hæc habet locum, & vim, non solum in beneficio externo, sed etiam interno conscientie. *num. 115.*

QUÆR. II. Quantum tempus requiritur ad præscribendum?

ad præscribendum jus eligendi Episcopum, vel alium similem Prælatum? Resp. Si extranei Clerici, qui non sunt à Capitulo, eligere volunt, exclusis Capitularibus, requiruntur 40 anni, cum titulo colorato, vel tempus immemoriale sine titulo. Si verò eligere volunt, non exclusis Capitularibus, tum sufficere videtur tempus 40. annorum, etiam sine titulo: idemque locum habet etiam in jure confirmandi Prælatum. n. 116. QUÆR. III. Quo tempore præscribitur jus patronatûs? Resp. 1. Si constet, Ecclesiam ab initio fuisse liberam, nec titulus adit, jus patronatûs non potest præscribi adversus Ecclesiam, nisi tempore immemorialis; cum titulo verò annis 40. si verò dubium sit, an Ecclesia fuerit libera, poterit præscribi à Parochianis 40. annis cum titulo, sine hoc verò tempore immemorialis, n. 117. Resp. 2. Si constet, Ecclesiam non esse liberam, sed habere patronum, tunc jus patronatûs contra verum patronum præscribi potest, cum titulo colorato, decem annis inter præsentem, & viginti inter absentes, sine titulo annis 30. n. 118. Quid jure novo Concilij Trident. de hoc sit statutum. num. eod.

S. VI. De tempore, quo præscribuntur jura servitutum, obligationes, & actiones. pag. 524.

QUÆR. I. Quo tempore præscribuntur servitutes? Resp. 1. Servitus mixta, quæ à re debetur personæ, præscriptione acquiritur, cum bona fide, ac titulo, 10. annis inter præsentem, & 20. inter absentes. Resp. 2. Servitus merè realis, quæ à re rei debetur, similiter præscribitur, cum titulo & bona fide, 10. annis contra præsentem, 20. contra absentes. Resp. 3. servitus merè realis, si sit continua, vel quasi, absque titulo, sciente tamen, & patiente adversario, contra quem præscribitur, 10. annis inter præsentem, & 20. inter absentes præscribitur: si verò sit discontinua, absque titulo, non nisi tempore immemorialis. n. 119. Eodem tempore præscribuntur servitutes reales negativæ, quæ & affirmativæ: est tamen aliquod inter illas discrimen. n. 120. QUÆR. II. Quanto tempore servitutes per præscriptionem amittantur? Resp. usus fructus, & omnes servitutes reales per non usum amittuntur, 10. annis inter præsentem, & 20. inter absentes. Est tamen discrimen inter servitutes rusticarum, & urbanarum, quod illæ solò non usu tollantur, non autem posteriores. n. 121. Quod si jus servitutis non habet usum quotidianum, requiritur ad amittendam servitutem tempus duplicatum. n. 122. QUÆR. III. Quo tempore præscribuntur actiones, & debita, seu obligationes procedentes ex contractu, vel delicto? Resp. 1. Actiones civiles reales, & personales, & obligationes, seu debita regulariter præscribuntur annis 30. quamvis aliqua minore tempore: excipiuntur actio hypothecaria, quæ præscribitur 40. annis. n. 123. Resp. 2. Adversus Ecclesias, si agatur, de rebus immobilibus præscribendis, nulla actio, & obligatio præscribitur, nisi 40. annis: si tamen realis sit actio, quæ decennio, vel longiore tempore, non autem breviori præscribitur: sed contra Ecclesiam Romanam non præscribitur, nisi 100. annis. n. 124. Resp. 3. Legata, & fidei commissa non præscribuntur, nisi 30. annis. num. 125. Resp. 4. Obligationes descendentes ex delicto, & actiones

inde ortæ ordinariè præscriptione 20. annorum, tolluntur: quædam tamen sunt delicta, quorum accusatio minore tempore extinguitur. n. 126.

S. VII. Quomodo præscriptio temporis immemoralis, & centenaria inter se differant, & qualiter utraque probetur? pag. 526.

ASSERTIO. I. Possessio immemoralis tenetur, cuius initium hominum memoriam excedit: & quomodo possessio, & præscriptio immemoralis differant à centenaria? n. 127. & seq. Assert. II. Differt etiam possessio temporis immemoralis à centenaria in probatione. n. 129.

SECT. IV. De nonnullis impedimentis præscriptionis, quò minus ea procedat, vel cæpta continuetur, & de restitutione adversus jam completam. pag. 527.

S. I. Quando præscriptio non procedat, seu non currat, vel dormiat, seu suspendatur? pag. 527.

ASSERTIO I. Præscriptio dicitur non procedere, seu non currere; quia ob aliquam causam, vel impedimentum, non incipit, vel non potest incipere: sunt tamen quædam res, in quibus, etsi non possit incipere præscriptio, potest tamen incepta continuari. num. 130. Assert. II. Præscriptio jam inchoata interdum dicitur dormire, quando nimirum cessat currere ad tempus, propter impedimentum adveniens, ac interim suspensa manet, sive quiescit: sic Primò, dicitur dormire præscriptio tempore hostilitatis, sive belli, item tempore pestis. n. 131. Secundò, dormit seu suspensa manet præscriptio adversus Ecclesiam, quando ea vacat, sive caret Prælato, adeoque defensore, vel quando Prælatus agere non potest ob impedimentum. Tertio, dormit, seu cessat præscriptio adversus pupillum, durante ætate pupillari. cit. num. 131. Porro præscriptio non currit, sed dormit, ac interim suspenditur, si is, contra quem præscribitur, non possit agere in Judicio, ob impedimentum juris: scilicet, si ob impedimentum facti, si hoc sit impedimentum generale, & omnibus notorium. num. 132. Ob negligentiam Administratoris lege constituti, minoribus natu, Ecclesijs, pijs locis, ac causis, currit, & perficitur præscriptio, etiam si per se ipsos agere non possint. cit. n. 132.

S. II. Quando, & quomodo præscriptio interrumpatur, & an etiam per impetrationem privilegij contrarij? pag. 528.

ASSERTIO I. Præscriptio semel legitime cæpta quandoque ita interrumpitur, antequam compleatur, ut, si cessante impedimento, rursus reviviscat, & procedat, non continuetur cum tempore prioris, sed de novo debeat inchoari. n. 133. Est autem duplex interruptio, naturalis, & civilis: naturaliter interrumpitur præscriptio, quando aliquid ex his, quæ ad substantiam præscriptionis requiruntur, deficit. n. eod. Civiliter interrumpitur præscriptio ex juris dispositione per actum aliquem juridicum interpositum, motæ litis super re ab altero possessa. n. 134. Præscriptio triennialis non interrumpitur per litis contestationem; præscriptio verò longi temporis per eam interrumpitur: præscriptio, quæ procedit cum mala fide, interrumpitur per solam citationem. n. eod. Quædam alia præterea noranda circa interruptionem præscriptionis. n. 135. Assert. II. Qui impetrat privilegium contrarium præscriptioni,

X xxx 3 si præ-

si præscriptio jam sit completa, censetur ab illa recedere, eique renunciare: sin autem præscriptio completa non fuit, interrumpitur, & impeditur cursus illius; quia post impetratum privilegium, cessat bona fides; adeoque possessor deinceps ob malam fidem præscribere non potest. n. 136. Si quis prius impetravit privilegium cum certa restrictione, & postea aliud impetrat, sine tali limitatione, in quo nulla sit mentio privilegij prius impetrati; tum non valet privilegium posterius impetratum. n. 137. Quid dicendum sit, si privilegium non sit contrarium præscriptioni. n. eod.

§. III. *Quibusnam remedium restitutionis in integrum competat adversus præscriptionem?* pag. 531.

Conceditur hoc remedium primò minoribus 25. annis adversus præscriptionem etiam longissimi temporis completam. Secundò simili modo competit Ecclesijs, aliisque pijs locis, post completam præscriptionem 40. vel 100. annorum. Tertiò etiam maioribus 25. annis, sed non nisi ex justa causa, & quidem non tantum contra præscriptionem longi, sed etiam longissimi temporis. n. 138. An etiam ex causa justa, & invincibili ignorantia detur restitutio in integrum? n. 139. Neque tamen concessa restitutione in integrum maioribus, inutilis erit præscriptio. n. eod.

SERIES CAPITULORUM.

IN ANTIQUIS.	c. 13. n. 99. & seq.
Cap. 1. n. 97. & seq.	c. 14. n. 101. & seq.
c. 2. n. 80.	c. 15. n. 28. & tribus seqq.
c. 3. n. 91.	c. 16. n. 23. & duob. seqq.
c. 4. n. 92.	c. 17. n. 84. & seq.
c. 5. n. 48. & seq.	c. 18. n. 32. & seq.
c. 6. n. 93.	c. 19. n. 136. & seq.
c. 7. n. 41. & tribus seqq.	c. 20. & ult. n. 47. & 49.
c. 8. n. 94. & duobus seqq.	IN SEXTO.
c. 9. n. 18. & seq.	c. 1. n. 86. & duob. seqq.
c. 10. n. 131. & seq.	c. 2. in princ. n. 106. & seq.
c. 11. n. 26. & seq.	& §. post mortem, n. 53.
c. 12. n. 21. & seq.	

TITULUS XXVII.

DE SENTENTIA, ET RE JUDICATA. pag. 531.

SECT. I. *De sententia.* pag. 532.

§. I. *Quid, & quotuplex sit sententia, & quomodo à re judicata differat?* pag. 532

ASSERTIO I. Sententia in genere definitur potest, quòd sit judicialis decisio rei controversæ per pronunciationem Judicis rite factam, liti finem imponens. Ea duplex est, alia definitiva, quæ principalem causam in Judicium deductam definit, eique finem imponit per absolutionem, vel condemnationem: alia interlocutoria, quæ super aliquo emergente, vel incidente articulo inter principium, & finem causæ fertur, inter quas plures sunt differentia. n. 1. Assert. II. Præter has est etiam alia quædam sententia interlocutoria quasi media, seu mixta, quæ vim sententiæ definitivæ habet, eique æquiparatur. n. 2.

Assert. III. Sententia differt à re judicata, quòd sententia sit ipsa pronunciatio, seu definitio Judicis; adeoque ipsa absolutio, vel condemnatio Rei conventi: res judicata verò ipsa causa controversa, de qua sententia lata est. num. 3.

§. II. *Qualis sententia sit ferenda?* pag. 533.

ASSERTIO I. Sententia ferri debet secundum legum, & Canonum præscripta: nam sententia contra leges, & Canones lata est ipso jure irrita. n. 4. Duobus autem modis potest sententia esse contra Jus Civile, vel Canonicum. Primo, contra jus, quod respicit merita causæ tantum, & contra expressum errorem juris, & tunc est ipso jure irrita: vel est tantum contra jus litigatoris; adeoque irrita, & non est ipso jure irrita, sed valida, iniusta tamen. cit. n. 4. Excipi debet, nisi iniustitia sententiæ sit notoria; tunc enim ipso jure est irrita. n. 5. Quomodo sententia possit ex parte valere, & ex parte non valere? n. 6. Alia verò sententia est lata contra jus concernens aliam iniustitiam extrinsecam, & divergentem à metitis causæ; & tunc sententia est ipso jure irrita, si error juris sit in ipsa expressus, si non, n. 7. Est autem sententia continens expressum errorem juris, vel lata contra jus, irrita, si sit contra jus clarum, & indubitatum; non autem, si sit contra jus obcurum, & ambiguum. n. 8. Assert. II. Sententia lata contra leges, vel Canones est invalida, & retractanda, etiam si prætextu consuetudinis sit lata, quæ tamen sit contra canones. n. 9. Assert. III. Sententia Judicis valida est, etsi in illa nulla causa expressa sit, quæ ipsum moverit ad sic judicandum. n. 10. In certis tamen casibus debet necessario causam expromere, qui referuntur. n. 11. Quamvis per se loquendo, ad valorem sententiæ id non sit necessarium. Assert. IIII. Sententia ferenda à Judice debet esse certa, quantum fieri potest. n. 12.

§. III. *Quomodo sententia sit ferenda?* pag. 534.

ASSERTIO I. Sententia ferenda est, partibus ad eam audiendam citatis; alioquin contra absentem non citatum lata est invalida. Excipi debet, nisi factum sit notorium; ita, ut liquide constet, esse nullam defensionem competere, n. 13. & n. 14. Assert. II. Si quis legitime citatus ad audiendam sententiam, ex iusta, sed iudici ignorata causa, non compareat, tenet sententia; sed retractatur, eo probante legitimam causam absentia; si verò, hanc non præbent, non retractatur sententia, nisi prius probetur, eam iniquam fuisse. n. 15. & seq. Assert. III. Sententia ferri debet, cum causæ cognitione, & servato juris ordine, alioquin est ipso jure nulla. n. 17. Imò etiam S. Pontifex in causis decidendis, & sententiis ferendis juris ordinem servare debet constitutum jure naturali, & gentium; non tamen ex necessitate jure ordinem tantum inductum jure positivo humano. n. 18. Sententia lata à Papa, vel alio Principe habet vim legis, & facit jus inter alios inferiores Judices, ita, ut etiam ipsi in similibus causis similiter judicare debeant. n. 19. In quibus casibus sententia Principis non facit jus inter Judices inferiores, ut etiam in similibus similibus ita judicare debeant. n. 20. Assert. IV. Sententia definitiva debet ferri absolute, & non sub conditione suspensiva in futurum, & extrinseca. n. 21.

§. IV. *De alijs nonnullis conditionibus requisitis ad sententiam, & ubi, ac quando ea sit ferenda?* pag. 535.

ASSERTIO I. Sententia scribi debet, & recitata ab ipso Judice recitari, eoque itan re: non recitante; alioquin nulla est, nec ab ea appellare est potest. n. 22. Sunt tamen plures casus excepti, in quibus